

„NINCSENEK BŰNÖS NÉPEK, CSAK BŰNÖS TETTEK”

TÖRTÉNELMI FŐHAJTÁS A DÉLVIDÉKEN

A SZERB-MAGYAR MEGBÉKÉLÉS JEGYÉBEN

Előszó

KIADÓ:
KÜLÜGYMINISZTERIUM

SZERKESZTETTE:
TAMÁSI JUDIT

A SZERKESZTŐ MUNKATÁRSAI:
GULYÁS LEONÓRA, PINTÉR ATTILA, VINCZE DALMA, VUITY MIRA

FOTÓK:
MÉDIASZOLGÁLTATÁS-TÁMOGATÓ ÉS VAGYONKEZELŐ ALAP
MAGYARORSZÁG NAGYKÖVETSÉGE, BELGRÁD
KENDIK GÉZA, STUDIO A4 KFT.

GRAFIKA:
FÁKÓ ÁRPÁD

NYOMTATTA:
PHARMA PRESS

BUDAPEST, 2014

2013. JÚNIUS 26-ÁN EURÓPAI JELENTŐSÉGŰ MEGEMLEKEZÉSRE KERÜLT SOR EGY AZ EURÓPAI POLGÁROK ÉS POLITIKUSOK KÖZÜL LEGFELJEBB CSAK NÉHÁNYAK ÁLTAL ISMERT FALUBAN, A TISZA JOBB PARTJA KÖZELÉBEN. EGY OLYAN MEGEMLEKEZÉSRE, AMELYET EURÓPA TÖRTÉNETÉBŐL IS ALIG NÉHÁNYAT ISMERÜNK, KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBÓL PEDIG MINDEDDIG EGYETLENEGYET SEM. A SZERB KÖZTÁRSASÁG VAJDASÁG AUTONÓM TARTOMÁNYÁBAN FEKVŐ CSÚROGON SZERBEK ÉS MAGYAROK – ÉLÜKÖN TOMISLAV NIKOLIĆ SZERB ÉS ÁDER JÁNOS MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKKEL – KÖZÖSEN HAJTOTTAK FEJET A II. VILÁGHÁBORÚBAN A MAGYAR RAZZIA SORÁN MEGGYILKOLT SZERB ÉS A SZERB PARTIZÁNAKCIÓK SORÁN MEGGYILKOLT MAGYAR ÁLDOZATOK ELŐTT.

A közös megemlékezés és a kölcsönös emlékműállítás gondolata 2012 novemberében merült fel Tomislav Nikolić szerb elnök budapesti látogatása során. Elismerés és köszönet illeti tehát mindenekelőtt a magyar és a szerb köztársasági elnököt, akik nélkül nem indulhatott volna meg a megbékélési folyamat. A közös múlt súlyos örökségétől való megszabaduláshoz jelentős lépéssel járult hozzá a Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése is: az 1944–45-ös vajdasági vérengzéseket elítélő parlamenti nyilatkozattal az Európai Unióba törekvő Szerbia példát mutatott számos uniós tagállamnak. S végül, de nem utolsósorban köszönetemet szeretném kifejezni az egykori áldozatok leszármazottainak, vajdasági magyar nemzettársainknak, akik

Szerbia törvénytisztelő állampolgáraiként, a megbékélési folyamat katalizátoraiként a legtöbbet küzdöttek azért, hogy a békétlen múltat „békévé oldja az emlékezés”.

A Csúrogon történtek – a magyar köztársasági elnök kétnapos szerbiai hivatalos látogatásának többi eseményével együtt –, pontot téve a közös múlt egy tragikus fejezetének végére, s új fejezetet nyitva két szomszédos állam történelmi együttműködésében, egyúttal a régió stabilitásának erősítéséhez is hozzájárultak. Ennek jelentőségét csak a Szerbiában élő magyar nemzeti közösség kulturális autonómiájához lehetne hasonlítani, amelynek intézményrendszere szintén példa lehet a régió és Európa

bármely állama, illetve nemzeti közössége számára, s amelynek további jogosítványokkal és eszközökkel való gazdagítása a Magyarország és Szerbia előtt álló újabb közös cél kell, hogy legyen.

Ugyancsak a Nyugat-Balkán stabilitását célozza a térség országainak európai uniós integrációja. Magyarország Szerbiát az európai család tagjának tekinti, és jövőjét az Európai Unióban látja, ezért továbbra is elkötelezetten támogatja déli szomszédja integrációs törekvéseit, s jövőendő szövetségeseként tekint rá egy erős nemzetek alkotta Európai Unióban.

A mai integrált Európa működése nem épülhet csupán egy kiélezett piaci versenyszellemre. Belső kohéziója, összetartó erejének fenntartása elképzelhetetlen lenne értékazonosság és érdekközösség nélkül. Szűkebb közép-európai térségünkben a regionális szolidaritás újrafelfedezése és aktivizálása egyszerre érték- és érdekközösséget is jelenthet az érdekelt országok számára. A térségünkben lévő országok saját érdekeiket ugyanis egyedül alig, egymás ellenében pedig sehogy sem tudják érvényesíteni. A nemzeti érdekek unión belüli érvényesítéséhez egymás kölcsönös megértésére és támogatására van szükségünk. Külön-külön csak lesüllyedni tudunk, de összefogással képesek leszünk egyenlővé emelkedni az egyenlőkkel.

A közös és kölcsönös főhajtást én a jelenlegi kormányzati periódus egyik legnagyobb külpolitikai eredményének tartom. Olyannak, amelyet joggal érezhet közös sikernek a magyar és a szerb diplomácia. A politikusok által megtett eme óriási lépéssel azonban a közös munka még korántsem fejeződött be: nem egy ideális világot teremtettünk meg, hanem arra adtunk példát, hogy képesek vagyunk konkrét, kézzelfogható eredményeket hozó párbeszédre. Magyarországnak és Szerbiának, illetve a Magyarországon élő szerb és a Szerbiában élő magyar nemzeti közösségnek egyaránt érdeke, hogy folytatódjon a népek közti megbékélés folyamata, s a jószomszédi viszony erősödésével bővüljön a regionális együttműködés is.

Természetesen a két nemzet közötti megbékélési folyamat útján még rengeteg közösen elvégzendő feladat áll előttünk. Ehhez mindenekelőtt tárgyilagosan fel kell tárnunk közös történelmünket, és végtisztességben kell részesítenünk minden áldozatot. Ezen az úton mindkét félnek nagyfokú bátorságot kell mutatnia, többek között a múlttal való szembenézés elodázhatatlan igénye miatt is. Ha ugyanis valóban meg akarunk békélni egymással, akkor ezt csak őszintén tehetjük, a hazugság helyett az igazságra és a bizalomra építve a jövőt.

A bizalomépítés feladatát nehéz lenne felülről kiadott utasítások alapján elvégezni. Magyar-szerb viszonylatban, mint látható, legfelsőbb szinten már megvan a jóakarát. Ennek fényében úgy vélem, most az alulról jövő építkezés ideje jött el. A szerb-magyar és tágabb értelemben a térségi megbékélés érdekében azzal tehetjük a legnagyobb szolgálatot, ha mikroszinten, kistérségi környezetben is minél több szövetségest és pártfogót szerzünk e gondolat érvényesítéséhez. Saját helyi környezetünk jó példája pedig élesztőként talán az egész közép-európai társadalmat megnyerheti annak belátására, hogy a szomszéd népekkel való megbékélés építése kölcsönös érdekében áll minden érintett nemzetnek.

Meggyőződésem, hogy ha mi, magyarok és szerbek végig tudunk menni az előttünk álló nehéz, de már megkezdett úton, akkor jó példával fogunk szolgálni Európa és a világ azon népei számára is, amelyek még nem tudtak eljutni a történelmi megbékélésnek és bizalomnak arra fokára, amelyre Magyarország és Szerbia – egy jelenlegi és egy leendő uniós tagállam, közös megegyezéssel – már eljutott.

Budapest, 2014. február

Németh Zsolt
a Külügyminisztérium
parlamentari államtitkára

Innen indultunk...

TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS A SZERB-MAGYAR KÖZÖS MÚLT LEGFÁJÓBB SEBEIRŐL

AZ 1942-ES RAZZIA

Az I. világháborút lezáró trianoni békeszerződés a Vajdaságot Magyarországtól a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz csatolta; e döntés következtében közel félmillió magyar került kisebbségi sorba. Jugoszlávia német megszállásával egyidejűleg, 1941 áprilisában a magyar hadsereg ismét bevonult az egykor magyar fennhatóság alá tartozó területek egy részére, így a Duna és a Tisza által közrefogott Bácskába is. A magyar reguláris erők szervezett katonai ellenállásba alig ütköztek, de a helyi partizáncsoportok felszámolása és a statáriális eljárások mindkét oldalon számos áldozatot követeltek: a magyar adatok szerint a honvédség délvidéki bevonulása nem katonai áldozatoknak száma 2870 fő volt, a közvetlenül a háború után készült

jugoszláv adatok szerint 3506 szerb civil vesztette életét. Az év második felétől megszorodtak a magyar közigazgatás és csendőrség elleni, a Jugoszláv Kommunista Párt által szított szabotázscelemek és támadások; utóbbiaknak magyar halálos áldozatai is voltak. A magyar hadsereg ezért 1942 januárjában először az ún. Sajkás-vidéken – a Duna és az abba ömlő Tisza által határolt területen –, majd Újvidékre is kiterjedően szervezett partizánvadász-akciót indított, amelynek következtében az 1944-es hivatalos magyar statisztika szerint 3340, zömében szerb polgári lakost gyilkoltak meg. A szerb történelmi munkákban 3800 és 4000 közötti szám adatok szerepelnek. Újvidéken az 1246 áldozat többsége zsidó volt.

Az események nagy felháborodást keltettek Magyarországon is, képviselők tiltakoztak, az országgyűlésben követelve azok kivizsgálását. Kállay Miklós miniszterelnök közbenjárására hadbíróági eljárás indult. Az összes hadviselő fél közül egyedül Magyarország vonta felelősségre saját hadseregének és csendőrségének tisztjeit a polgári lakossággal szemben elkövetett atrocitások miatt. A fő felelősöket halálra ítélték, de egy részük megszökött és Németországba menekült a felelősségre vonás elől. Felmérték a razzia okozta anyagi károkat is, s megkezdődött azok kifizetése. A kártalanításból, amelyet a Sztójay-kormány Magyarország német megszállását követően beszüntetett, a zsidókat eleve kizárták. A II. világháborút követően a főbűnösöket Magyarország kiszolgáltatta Jugoszláviának, ahol halálra ítélték és kivégezték őket.

AZ 1944–45-ÖS DÉLVIDÉKI VÉRENGZÉSEK

1944. október 17-én a szovjet csapatokkal együtt bevonuló jugoszláv partizánalakulatok parancsnoksága és az állambiztonsági szolgálat katonai közigazgatást vezetett be a Bácskában, Baranyában és a Bánságban, amely 1945. február 15-ig állt fenn. A katonai igazgatás hivatalba lépésének másnapján – holott semmilyen fegyveres ellenállást nem tapasztalt – elrendelte a munkaképes magyar és német férfilakosság munkatáborokba gyűjtését, majd a kommunista pártvezetés kezdeményezésére

kollektív büntető hadjáratba kezdtek a magyar és a német lakosság ellen. 1944–45 telén lakóhelyén – rendszerint bestiális kínzásokat követően – tömegesen gyilkolták a magyar és német nemzetiségű polgári lakosságot. Az életben maradtakat pedig még attól is megfosztották, hogy megadják a végtiszteséget kivégzett szeretteiknek. 1945. május 18-án egy belügyminisztériumi rendelet valamennyi szerbiai temetőt, ahol „a nép ellenségei” és „fasiszták” voltak elhantolva, titkosnak nyilvánított, álcázni kellett őket, minden nyomot eltüntetni a létezésükről, s még megközelítésüket is megtiltották. A történeteket egészen 1990-ig mély hallgatás övezte.

A források hozzáférhetlensége miatt sokáig csak becslésekre hagyatkozhattunk az elhurcolt és jobbra minden hivatalos eljárás nélkül meggyilkolt emberek számát illetően; ma a kutatók többsége már egyetért abban, hogy a magyar áldozatok száma megközelítőleg 20 000-re tehető. Szinte minden magyarlakta településen voltak kivégzések, de három Sajkás-vidéki helységben, Csúrogon, Zsablyán és Mozsoron a teljes magyar lakosság elpusztult. Itt ugyanis a kollektív felelősségre vonás a három település összes magyar lakójára kiterjedt: 1945 januárjában valamennyiüket háborús bűnössé nyilvánították, vagyonukat elkobozták, az életerős férfiak többségének kivégzését követően a megmaradt magyar lakosokat a járeki „különleges státuszú” táborba hurcolták, és örökre kitiltották őket lakóhelyükről.

Így haladtunk...

A MAGYAR-SZERB AKADÉMIAI VEGYES BIZOTTSÁG MUNKÁJA

Sólyom László és Boris Tadić köztársasági elnökök 2009 végén kezdeményezték a Magyar Tudományos Akadémiánál és a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiánál a vegyes bizottság létrehozását azzal a céllal, hogy a közös történelmi múltat – különös tekintettel az 1941–48 közötti időszakra – feltárjuk. Felismerték, hogy történelmi számvetés és szembenézés szükséges ahhoz, hogy a szomszédos, évszázadokon keresztül együtt élő nemzetek között megszűnjön a kölcsönös bizalmatlanság, ezt a feladatot pedig a független szakmai, tudományos szervezetekre kell bízni.

A Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság 2010 decemberében alakult meg Budapesten Glatz Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke, az MTA Történettudományi

Intézetének igazgatója és Vojislav Stanovčić akadémikus társelnökletével. A szerb-magyar történelmi megbékélés programjának keretében a vegyes bizottság számára a következő feladatokat tűzték ki: emlékhelyek kialakítása, szerbiai levéltári kutatások, tanúvallomások gyűjtése, a szerbiai tömegsír-feltáró bizottságon belül vajdasági albizottság megalakítása, tájékoztató honlap indítása, tanulmányok publikálása. A vegyes bizottság együttműködik többek között a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériummal, a vajdasági Magyar Nemzeti Tanáccsal, a zentai székhelyű Vajdasági Magyar Művelődési Intézettel. A bizottság szervezésében 2011. szeptember 30-án Budapesten nemzetközi konferencia tárgyalta a térség II. világháborús népiértésainak emlékét, amelynek előadásait a *Magyarok és szerbek. Együttélés, múltfeltárás, megbékélés 1918–2012* című

kétnyelvű kötetben adták közre. 2014-től a vegyes bizottság magyar tagozata dr. Kocsis Károly akadémikus, a földrajztudományok doktora vezetésével folytatja munkáját.

A vegyes bizottság és az általa végzett kutatómunka nem valószínű volt, ha a magyarság a Vajdaságban nem rendelkezett volna szervezett és hatékony kulturális és politikai képviselettel. A bizottsági munka még korántsem zárult le: az összegyűjtött adatok rendszerezésével, ellenőrzésével és

közzétételével folytatódik. A vegyes bizottság tevékenysége nélkülözhetetlen, hiszen szakmai fórumként keretet biztosít ahhoz, hogy a kutatások a politika „hullámveréseitől” függetlenül tudományos módszerekkel folyhassanak, és objektív eredményekre jussanak.

A vegyes bizottság eddigi munkája alapvető szerepet játszott abban, hogy létrejöhetett a két köztársasági elnök 2013-as történelmi főhajtása.

Áder János és Tomislav Nikolić a Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság kerekasztal-beszélgetésén

Idáig jutottunk...

A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKÖK TÖRTÉNELMI TALÁLKOZÓJA

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke 2013. június 25–26-án hivatalos látogatást tett Szerbiában. A hivatalos látogatásról és annak központi eleméről – a csúrgói közös koszorúzásról – Tomislav Nikolić elnök 2012. november 12–13-i hivatalos budapesti látogatásán született megállapodás annak érdekében, hogy a két államfő együttes gesztussal járuljon hozzá a két nép történelmi megbékéléséhez.

Látogatása első napján Áder János Belgrádban megbeszélést folytatott Tomislav Nikolić elnökkel, majd Ivica Dačić kormányfővel tárgyalt. Ezt követően a két köztársasági elnök részt vett és felszólalt az 1941–48 közötti időszak ártatlan vajdasági áldozatainak sorsát feltáró Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság tagjainak kerekasztal-beszélgetésén a Szerb Nemzeti

Könyvtárban. Áder János megkoszorúzta továbbá az ismeretlen hősök Avala-hegyi emlékművét, megtekintette a nándorfehérvári csata helyszínét, a belgrádi várat, és részt vett a szerb elnök által tiszteletére rendezett díszvacsorán.

Látogatása másnapján a magyar köztársasági elnök megbeszélést folytatott Nebojša Stefanović parlamenti elnökkel, majd felszólalt a szerb parlament rendkívüli ülésén. A Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése szintén jelentős lépéssel járult hozzá a közös múlt nehéz örökségétől történő megszabaduláshoz: öt nappal korábban, 2013. június 21-én nyilatkozatban ítélte el az 1944–45-ös vajdasági vérengzéseket és a kollektív bűnösség szellemében hozott háborús határozatokat. Áder János beszédében megköszönte a nyilatkozatban foglaltakat, és

Áder Jánost fogadta Tomislav Nikolić köztársasági elnök,

Magyarország köztársasági elnökeként bocsánatot kért azokért a bűnökért, amelyeket a II. világháború során magyarok követtek el ártatlan szerbek ellen. A magyar köztársasági elnök beszédét felállva tapsolták meg a szerb parlament képviselői.

A magyar áldozatok emlékműve előtt
Pénzes János szabadkai r.k. püspök végezte a szertartást,
Irinej Bulović szerb ortodox püspök pedig fohászt mondott

Ezt követően a két köztársasági elnök Csúrogon az ártatlan vajdasági magyar áldozatok emlékhelyénél tisztelegtek. A megemlékezés, amelyre a Vajdaság minden részéből szép számmal érkeztek magyarok, egyházi gyászszertartással kezdődött,

A szerb áldozatok emlékmúzeumában mindez fordított sorrendben történt

Ivica Dačić miniszterelnök és

amelyet Pénzes János szabadkai és Német László nagybecskereki püspök celebrált. A két államférfi az újonnan épített emlékmű előtt együtt helyezték el koszorút, majd fejet hajtott a magyar áldozatok emléke előtt, s a jelenlevőkkel együtt imádkozott az 1944–45-ben kivégzettekért. A falun kívül eső emlékmű megkoszorúzását követően a két elnök a Topalov raktár felé folytatta útját, ahol a pravoszláv gyászszertartást követően ugyancsak közös megemlékezésre került sor az 1942-ben kivégzett szerbek tiszteletére, s ott is megtörtént a közös koszorúzás és főhajítás. Ezt követően a két államfő a csúrogi ortodox templom előtti téren mondott beszédet az egybegyűlt magyarok és szerbek sokasága előtt.

Áder János a szerb-magyar történelmi megbékélés jegyében zajlott kétnapos szerbiai látogatását Szabadkán fejezte be, ahol ünnepi irodalmi műsort tekintett meg a Kosztolányi Dezső Színházban. A magyar államfő kíséretében volt Németh Zsolt, a Külügyminisztérium parlamenti államtitkára és Nikowitz Oszkár, Magyarország belgrádi nagykövete. A megemlékezéseken részt vettek a szerbiai köztársasági, a vajdasági tartományi és a helyi tisztségviselők, szerb és magyar egyházi méltóságok, valamint a délvidéki magyar pártok és civil szervezetek

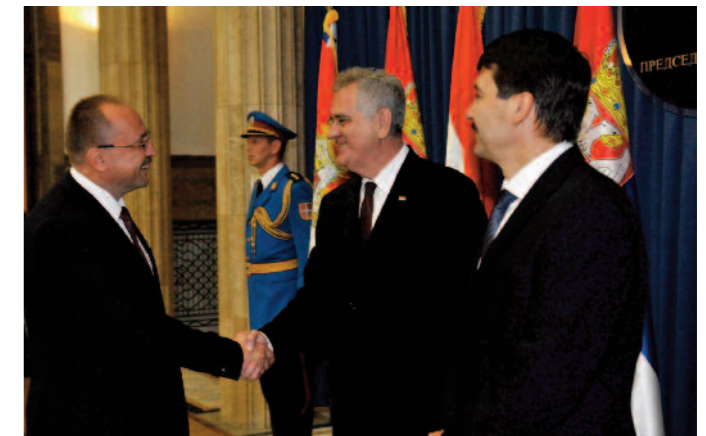

Nebojša Stefanović házelnök

vezetői, köztük Pásztor István, a Vajdasági Magyar Szövetség és Korhecz Tamás, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke.

A csúrogi megemlékezést élőben közvetítette a vajdasági állami televízió, a parlament rendkívüli ülésén elhangzott beszédet az RTS-2 szerb közszolgálati televízió, Áder János szerbiai látogatásáról beszámoltak a fontosabb szerb médiumok.

Tomislav Nikolić és Áder János köszönti a magyar államfő tiszteletére adott díszvacsorára érkező Németh Zsoltot

Így éltük meg...

A MEGBÉKÉLÉS FOLYAMAT, DE PILLANATOKBÓL ÁLL ÖSSZE

2013. június 26-áról kell írnom, de 1944 őszére kell gondolnom. És amikor arra gondolok, akkor 1942 telére is gondolnom kell. Meg 1948-ra. Egyetlen napról kell írnom, de a tekintetemmel, amely még csak nem is történészi, hanem politikusi tekintet, át kell fogynom ezt a tájat, ahol szerbek és magyarok, németek, zsidók, horvátok, bunyevácok éltek és élnek együtt, egymás mellett és kegyetlen időkben egymás ellen.

A határokról is kellene írnom, az I. világháború végéről, Trianonról. De közben gondolnom kell 1848–49-re is, gondolnom kell a vértanúinkra, akik összekötnek, és a csatákra Szenttamásnál, Kishegyesnél, Kaponyánál, amelyek szétválasztanak.

A magyarokról kell írnom, az 1944–1945 telén lemészárolt magyarokról.

Róluk kell, róluk akarok írni. 2013. június 26-áról, amikor a csúrogi dögtemető helyén a Szerb Köztársaság által emelt emlékműnél Tomislav Nikolić köztársasági elnök fejet hajtott a magyar áldozatok előtt.

És így, ezáltal a szerb-magyar történelmi megbékéléseiről is fogok, akarok írni.

A II. világháború alatt és az azt követő években ideológiai indíttatású, irtózatossá, bestiális bűnök történtek meg.

Rajtunk a gyalázatot kommunista partizánok követték el.

A gyűlölettel átitatott, vandál mézárulás álház indítékával a „megszállók segítőivel szembeni leszámolás” hazug indoka

Németh Zsolt és Pásztor István a Topalov raktárban tartott megemlékezésen

szolgált. Az áldozatok magyarok voltak. Ez volt a bűnünk. Több mint tízezer gyereké, asszonyé, idős és ereje teljében lévő férfié. Mártírságuk nagy családi és közösségi veszteség. Soha nem gyógyuló seb. De ugyanakkor olyan veszteség, amelynek elszívása erősebb kovácsolt minket. Amikor 2013. június 26-áról írok, akkor a Topalov raktárról is írok. Ahol Áder János, Magyarország köztársasági elnöke fejet hajtott az 1942-es bestiális gyilkosságok áldozatai előtt, amelyeket szintén ideológiai megfontolásból, kegyetlenül, embertelenül, szerb csecsemőkön és anyákon, férfiakon és fiúkon magyarok követtek el.

Áder János mondatáról akarok írni, amely Belgrádban, a parlament ülésén a szerb honatyáknak mondott beszédében hangzott el: „Az erkölcsös embernek pedig van bátorsága kimondani, amit a szíve legmélyén helyesnek érez. És Önök a szívükre hallgattak.”

Ez a beszéd két nappal azt követően hangzott el, hogy a szerb parlament elfogadta *A vajdasági magyar polgári lakosság ellen 1944–45-ben elkövetett gonosztetteknek a Szerb Köztársaság*

által történő elítéléséről szóló nyilatkozatot, közel hetven év után levéve a kollektív bűnösség megalázó bélyegét a csúrogi, zsablyai és mozsori magyarokról és minden ártatlanul kivégzett magyar áldozatról.

Minderről akartam írni, amikor feladatot vállaltam e kötethez. Azonban most, hogy ennyi hónap után felidézem azt a napot, az eseményeket, felidézem az elmúlt évtizedek dacos, bátor megemlékezéseit, amelyeket magunkban, senkitől sem bátorítva, de sokszor fenyegetések között halottak napján tartottunk, csak annyit akarok mondani: adjon nekünk, mindannyiunknak erőt az Isten, hogy feltárjuk sírjainkat, eltemessük halottjainkat, és gyermekeinkre, unokáinkra a megbékélés pillanatokból folyamattá összeálló feladatát, terhét és emberi méltóságát hagyjuk örökölni.

Pásztor István
*a Vajdasági Tartományi Képviselőház
és a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke*

Habent sua fata monumenta

A CSÚROGI EMLÉKHELYEK

A felújított Topalov raktár előtt

Csúrog a Tisza jobb partján, a Sajkás-vidék északi részén fekszik. A magyar razzia szerb áldozatainak száma itt volt a legmagasabb: szerb adatok szerint 887 fő, közöttük több gyermek, idős ember és nő. A település központjában lévő Topalov raktárban

a magyar csendőrség több mint 400 embert géppuskázott le, majd a holttesteket a jeges Tiszába dobta. Ezt az emlékhelyet, illetve az áldozatok emlékét a Razzia 1942 Emléktársaság ápolja. Az Emléktársaság elképzeléseinek megfelelően – a magyar-szerb megbékélés jegyében – a raktár épületében a Csúrogi Razzia Áldozatainak Múzeumát alakították ki. A költségeket, közel 100.000 eurót, a magyar Külügyminisztérium biztosította. A múzeumot 2013. június 26-án a Szerb Köztársaság elnöke, Tomislav Nikolić és Magyarország köztársasági elnöke, Áder János nyitotta meg.

A Razzia Áldozatainak Múzeumában jelenleg a szerb áldozatok fényképeit, illetve a razzia idején készült fotókat bemutató állandó kiállítás található. A múzeum külső falán szerb nyelvű tábla jelzi, hogy az emlékhelyet az 1942-ben a razzianak áldozatul esett csúrogiak tiszteletére létesítették. Az épületen korábban elhelyezett tábla, amely a magyar fasiszták vérengzéséről emlékezik meg, ma már a kiállítás részeként, a múzeumban tekinthető meg. Ugyanitt, szintén emléktáblán emlékeznek meg az épület felújításáról és a múzeum felavatásáról.

A Razzia 1942 Emléktársaság a múzeum néhány tablóján meg szeretne emlékezni a részlegesen a razzia következményének tekintett 1944–45-ös vérengzésekről is. Ennek elkészítése még folyamatban van.

Az 1944 őszén itt meggyilkolt magyarok (555 név ismert) teteit a település határában működő egykori téglagyár dögkút-ként használt vermeiben hantolták el. Csontjaikat később állítólag a kulai börtgyárba szállították, erre nézve azonban nem rendelkezünk megbízható adatokkal. 1994-ben, a szomorú esemény 50. évfordulója alkalmából Teleki Júlia tartományi képviselő engedélyt kért, hogy megemlékezessen az áldozatok – köztük saját édesapja – egykori sírjánál. Engedélyt nem kapott, mégis felállított egy keresztet ezzel a felirattal: „Édesapáinknak 1944–1994”. 1995-ben halottak napján Pósa László óbecse-alsóvárosi plébános megszentelte az áldozatok földi maradványait őrző helyet. Ettől kezdve minden évben ebben az időpontban tartották itt a megemlékezéseket, amelyeken 2002-ben vett részt először a vajdasági képviselőház alelnöke, a szerb ajkú Miroslav Mrnuštik, 2011-ben pedig már a Razzia 1942 Emléktársaság képviselői is koszorúztak. A keresztet és az utóbb kihelyezett emléktáblákat ismeretlenek több alkalommal ledöntötték, megrongálták. A legutolsó keresztet 2011-ben azzal a szándékkal állították fel, hogy a maradandó, végleges és méltó emlékmű megépüléséig őrizze a magyar áldozatok emlékét. Ez az elképzelés vált valóra, amikor 2013. június 26-án a kereszt helyén a szerb kormány által finanszírozott emlékmű épült. Ezt szintén közösen avatta fel Tomislav Nikolić és Áder János. Az eseményre a két nép történelmi megbékélését szimbolizáló közös főhajítás során kerül sor.

„Az 1944–45-ben ártatlanul halt magyar áldozatok emlékére” létesített emlékművön Szarapka Tibor szabadkai szobrászművész alkotását helyezték el. A kőfal előtt apjába kapaszkodó fiú mögött Krisztus keresztre feszítésének stilizált ábrázolása látható. Az emlékmű környékét rendezték, a főútról kövezett

Az egykori sintérgödörök felett létesített emlékhely metamorfózisa arról tanúskodik, hogy a megbékélés iránti elkötelezettség valóságos, kézzelfogható eredményekre képes

sétány vezet hozzá. Reméljük, hogy a felszerelni tervezett kamerarendszer elejét fogja venni az esetleges rongálásoknak, és megfelelően garantálja majd az emlékmű biztonságát.

„AMENNYIBEN RAJTATOK ÁLL, ÉLJETEK
MINDENKIVEL BÉKESSÉGBEN.”

RÓM 12,18

A történelmi főhajtás dokumentumai

A szerb parlament nyilatkozata a vajdasági magyar polgári lakosság ellen 1944–45-ben elkövetett gonosztettek elítéléséről 2013. június 21.

1. A Szerb Köztársaság Képviselőháza a legerélyesebben elítéli a vajdasági magyar polgári lakosság ellen 1944–45-ben elkövetett azon aktusokat, amelyekkel meghatározott személyeket nemzeti hovatartozásuk miatt életüktől, szabadságuktól vagy más jogaiktól bírósági vagy közigazgatási döntés nélkül megfosztottak.

2. A Szerb Köztársaság Képviselőháza a legerélyesebben elítéli a Megszállók és Segítőik Büntetteinek Feltárását Végző Bizottság 1945. január 22-ei határozatát, amellyel a Zsablyai járáshoz tartozó Csúrog község lakosait nemzeti hovatartozásuk alapján nyilvánították háborús bűnösnek, továbbá az 1945. március 26-ai határozatát, amellyel a Titeli járáshoz tartozó Mozsor lakosait nyilvánították nemzeti hovatartozásuk alapján háborús bűnösnek, nem megkérdőjelezve azon személyek egyénileg megállapított felelősségét, akiknek a bűnössége bizonyított. A Szerb Köztársaság Képviselőháza a legerélyesebben elítéli az állami szervek azon aktusait is, amelyeket Zsablya község lakosaival szemben hoztak meg nemzeti hovatartozásuk alapján, a Csúrog község lakosaira vonatkozó, 1945. január 22-ei határozat analógia útján történő alkalmazásával.

3. A Szerb Köztársaság Képviselőháza meggyőződését fejezi ki, hogy a mentesítés a kollektív felelősség alól, amellyel – az

egykori állami szervek döntései útján – egyes nemzeti közösségeket sújtottak a II. világháború után a Vajdaságban, a tolerancia szelleme és a nemzeti közösségek, valamint a Szerb Köztársaság valamennyi polgára közötti megbecsülés erősítésének az érdekeit szolgálja.

4. A Szerb Köztársaság Képviselőháza elítéli a más nemzethez tartozó vajdasági ártatlan áldozatok II. világháború során és után bekövetkezett szenvedéseit is.

5. A Szerb Köztársaság Képviselőháza síkra száll az ártatlanul elítéltek és ártatlan áldozatok teljes körű rehabilitációjáért, nem megkérdőjelezve azon személyek egyénileg megállapított felelősségét, akiknek a bűnössége független bíróság előtt, törvényes eljárásban került vagy kerül bizonyításra.

6. A Szerb Köztársaság Képviselőháza kifejezi a Szerb Köztársaság készségét arra, hogy folytassa a demokrácia, valamint az emberi és kisebbségi jogok és polgári szabadságok fejlesztésének folyamatát, továbbá felszólít valamennyi állami szervet és polgárt, hogy teljes mértékben járuljon hozzá a polgári egyenrangúságon, valamint az emberi és kisebbségi jogok és szabadságok maradéktalan tiszteltben tartásán alapuló közös élet feltételeinek megteremtéséhez és erősítéséhez.

Áder János magyar köztársasági elnök beszéde a szerb parlament ülésén, 2013. június 26.

Köszönöm!

Az egyetlen szó, amely méltó a mai naphoz. Aminek talán külön hangsúlyt ad, hogy ez az első alkalom, hogy a szabad Magyarország köztársasági elnöke a szabad Szerbia törvényhozása előtt mond beszédet.

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Nemzetgyűlés!

Amikor kifejezésre juttatom Önöknek szóló köszönetemet és elismerésemet, Magyarország képviselőjében teszem. Egész politikai nemzetünk, azaz minden magyar honfitársam nevében.

Együttal minden olyan jóakarató és ép erkölcsi érzékű ember nevében, aki elutasítja az embertelenséget és az igazságtalanságot, éljen bárhol is a világban, legyen akár szerb, akár magyar, vagy tartozzon Európa bármely nemzetéhez.

Köszönetem és elismerésem fejezem ki Önöknek és Szerbia polgárainak mindazok nevében, akik nemcsak hisznek a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szavában, hanem készek cselekedni is érte.

Tisztelt Képviselő Hölgyek és Urak!

Akik ki tudnak lépni a múlt fájdalmas tévedéseinek és embertelenségeinek árnyékából, azok az élet s vele együtt a jövő, a közös jövő oldalán állnak. Önök így cselekedtek.

Akik az erkölcs parancsát követik, azoknak van erejük az igazság kimondására. Önök ezt tették.

Az erkölcsös embernek pedig van bátorsága kimondani, amit a szíve legmélyén helyesnek érez. És Önök a szívükre hallgattak.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Önök az elmúlt héten fontos, történelmi lépést tettek.

Felismerték, hogy mindazt, amit politikusok rontottak el egykor, azt a ma politikusainak kell helyrehozni. Kimondták azt, ami bármily fájdalmas is, hetven évig tűnt kimondhatatlannak. Kimondták azt a megkerülhetetlenül fontos igazságot, amit a józan ész és az ép erkölcsiség szava évezredek óta diktál az emberiségnek.

Kimondták, hogy a kollektív bűnösség elve fenntarthatatlan. Kimondták, hogy lehetnek bűnös emberek, de egy nép soha sem lehet bűnös. Kimondták, hogy a múlt megannyi emberi szenvedést hozó bűnével és tévhitével a Szerb Nemzetgyűlés és Szerbia jóakarató polgárai nem vállalnak közösséget.

Döntésük mindenki számára egyszer s mindenkorra világossá és megkérdőjelezhetetlenné teszi, hogy a szabad Szerb Köztársaság törvényhozása kész arra, hogy elégtételt nyújtson a II. világháború etnikai vérengzései során elpusztított ártatlan délvidéki magyar áldozatoknak.

Az a nemzetgyűlési nyilatkozat, amelyet pár nappal ezelőtt elfogadtak, hét évtized után nemcsak lezárja közös múltunk egyik fájdalommal és sötét árnyakkal teli 20. századi fejezetét, hanem új, 21. századi perspektívákat is megnyit országaink és polgáraink kapcsolatában. Az Önök döntésében az európai értékek iránti elkötelezettségük jut kifejezésre. Olyan döntés ez, amelynek ön-magán túlmutató jelentősége van, mert Önök most másoknak is

követendő példát mutattak. Követendő példát abból, hogy a ma élőknek miképp lehet és miért szükséges elvégezni mindazt, ami képes helyreállítani a világ múltban kibillent erkölcsi rendjét.

Tettük igazi emberi gesztus, hiszen azt üzeni minden jóakarató ember számára, hogy akik egymás gyászában osztozni tudnak, azokat erős szövetség és lelki közösség köti egymáshoz. Akik a gyászban egymás felé fordulnak, azok az örömben is osztoznak majd.

Az új, 21. századi Közép-Európa ilyen gesztusokból születik meg. Egymás megértésének és elfogadásának gesztusaiból, az együttműködésből, az igazság kimondásából, egymás és az egyetemes emberi értékek tiszteletéből. Ez az értékrend az újraegyesülő Európa alapját jelenti.

Fontos tudniuk, ránk, magyarokra barátként és társként számíthatnak az Európai Unióhoz való sikeres csatlakozásban, és mi készek vagyunk segítséget nyújtani Önöknek. Engedjék meg, hogy az egyik legfontosabb tapasztalatunkat már most is megosszam Önökkel.

A mi tapasztalataink azt mutatják, hogy az a közösség, amelynek majdan Önök is tagjaivá válnak, nem pusztán elvont értékek közössége, hanem közös jövőben gondolkodó és közösen cselekedni képes, cselekedni akaró szövetségeseké. Az együttműködés Európájában külön-külön senki sem számíthat túl sok sikerre, de a partneri szövetségben fellépő országok számos előnyre tehetnek szert.

A nemzetgyűlési nyilatkozat elfogadása egy új típusú és jövőbe mutató szövetségépítés fontos lépését jelenti országaink együttműködésre és jó szomszédságra épülő kapcsolatában. Ezt a jövőbe mutató szövetséget az ilyen döntések és az olyan mondatok teszik erőssé, mint amilyeneket Szerbia köztársasági elnöke, Nikolić úr írt le és mondott ki budapesti látogatása alkalmából.

E mondatok így hangzanak:

„Új lapot nyitottunk kapcsolatainkban. Bezártuk a kaput, amely mögött ott maradnak nézeteltéréseink. Gyermekeink, Magyarország és Szerbia érdekében.”

Elnök úr azt is hangsúlyozta, hogy „a következő generációk válláról le kell venni a múlt terheit, eljött a kölcsönös bocsánatkérés és megbocsátás ideje.”

Én magam is így gondolom, valóban eljött a kölcsönös bocsánatkérés ideje.

A szabad és demokratikus Magyarország elítéli azokat, akik a II. világháború szenvedéseit fokozva magyarként vétettek ártatlan szerb emberek ellen. Magyarország köztársasági elnökeként bocsánatot kérek azokért a bűnökért, amelyeket a II. világháború során magyarok követtek el ártatlan szerbek ellen.

S habár a bűnököt senki sem teheti meg nem történtté, mégis hiszünk abban, hogy a kölcsönös bocsánatkérést követő megbocsátás a megbékélésen is képes túlmutatni.

Mert mi nem egymás mellett, hanem a közép-európai népek közösségeként kívánunk élni. Mi, mai magyarok és mai szerbek, egy emberként az ártatlan áldozatok oldalán állunk. Mi nem a halál, a hazugság és a gyűlölet, hanem az élet, az igazságosság és az együttműködés örökségét kívánjuk gyermekeinkre hagyni.

Kívánom, hogy így legyen! Tegyük meg közösen minden tőlünk telhetőt a jövőben is, hogy csakugyan így lehessen. Rám és Magyarországra ebben mindig jó szomszédként és jó szövetségesként számíthatnak.

Köszönöm, hogy gondolataimat megoszthattam Önökkel. Figyelmük megtisztelő volt számomra.

Áder János és Tomislav Nikolić a csúrogi ortodox templom előtt

Áder János, Magyarország köztársasági elnökének beszéde Csúrogon a közös koszorúzást és főhajtást követően 2013. június 26.

Akik a múltnak emléket állítanak, azok a jövőre gondolnak. Akik a bűnt bűnnek nevezik, azok az erkölcsös életet szolgálják. Akik kimondják az igazságot, azokat a gondviselés is kegyelmébe fogadja.

Tisztelt Elnök Úr, kedves Emlékezők!

Ahol most állunk, emberek haltak meg. Haláluk embertelen tettek, embertelen indulatok helyrehozhatatlan és visszavonhatatlan következménye volt.

Hét évtizede vér folyt Csúrog utcáin. Meggyalázott nők vére. Idős és fiatal férfiak vére. Gyermekek vére és csecsemőké. Magyar és szerb emberek haltak meg. Ártatlan szerbek 1942-ben és ártatlan magyarok 1944–45 telén. Ártatlan magyarok, mert voltak, akik úgy vélték, az ő nemzetük ártatlan áldozataiért egy másik nemzet ártatlan áldozatainak vérét kell kiontani.

Ami 1944–45 telén itt és a környező magyarlakta településeken történt, tömeges bosszúhadjárat része volt. Véres bosszú azért, amit más magyar emberek követtek el ártatlan szerb emberekkel szemben néhány évvel korábban. Ez a bosszú bűnben fogant, és erkölcstelen volt, mint ahogy ugyanilyen bűnben fogant és erkölcstelen cselekedet volt minden egyes ártatlan szerb élet kioltása.

A világ erkölcsi rendje felborul, ha nem értjük meg, hogy csak a bűnösök megbüntetése lehet erkölcsös cselekedet. Önma-gunk, egymás és az utánunk jövők ellen vétenénk, ha nem értenénk meg, hogy az ártatlanok elpusztításánál nincs bűnösebb tett. Hét évtizede nemcsak az ártatlanul megkínzottak és megalázottak halálsikolyai értek fel az égig, hanem a világ erkölcsi rendje is félresiklott.

Hetven évet kellett várnunk arra, hogy egymás szemébe nézve közösen is kimondhassuk: a bűnnek nincs származása, sem nemzetisége. Nincsenek bűnös népek. Csak bűnös tettek, bűnös indulatok, bűnös emberek vannak.

Szimbolikus jelentőségű, hogy a szerb áldozatok csúrogi emlékhelyének felújítására magyar hozzájárulásból került sor, míg a magyar áldozatok emlékművének felállítását Szerbia finanszírozta

Miként az áldozatok esetében sem az a legfontosabb, hogy szerbek voltak-e vagy magyarok, hanem az, hogy egytől egyig ártatlan emberek voltak.

Ha Isten most ránk néz, azt látja, hogy az ártatlan szerb és magyar áldozatok lelkei ma mind velünk vannak. Lélekben öleljük magunkhoz őket, hiszen ők mind a mi testvéreink voltak. Mondjuk el nekik, hogy semmilyen közösséget nem vállalunk a bűnrel. Mondjuk el nekik, hogy ha visszaforgathatnánk az idő kerekét, nem engednénk teret az őket elpusztító erőknek.

Mondjuk el nekik, hogy mi, ma élők, testvéreinkként gyászoljuk őket, mert mi – szerbek és magyarok – testvérként tekintünk egymásra.

A mai napon odafordulunk egymáshoz. Egymás szemébe nézünk, és kimondjuk: nem mindegy, hogy mit hagyunk örökül, milyen emléket ápolunk, és mit örökítünk tovább utódainkra.

A kudarcok és sérelmek indulatoktól súlyos örökségét nem örökíthetjük tovább, csakis a kölcsönös tiszteletét és az igazságát!

Tomislav Nikolić, a Szerb Köztársaság elnökének beszéde Csúrogon a közös koszorúzást és főhajtást követően, 2013. június 26.

Elnök Úr! Kedves Barátaim! Hölgyeim és Uraim!

„Amennyiben rajtatok áll, éljetez mindenkivel békefényben.” Olyan igazság ez, amely a Rómaiaknak írt levélben található, közös Szentírásunk egyik részében.

E tömören megfogalmazott tanulság évszázadok során kiforrott bölcsességet tartalmaz, és az emberiség történelme során megszámlálhatatlanul sok ártatlan áldozat neve áll alatta.

Okulva ebből csakúgy, mint a majdnem egy évezredes múltból, a magyarok és a szerbek egymás iránti felelőssége, hogy a jelenüket és a jövőjüket az együttélés legnemesebb hagyományaira alapozva, békében, megértésben és keresztényi szeretetben építsék. A két egymáshoz közeli, szomszédos nép és államaik a múltban az egyetemes európai történelem folyamatos változásainak voltak kitéve. A sajátos civilizációs útvonalak kereszteződésében, kivételes geostratégiai helyszínen élő népeink gyakran viharos háborúkat és rombolásokat szenvedtek el. Leggyakrabban szövetségben harcoltak a közös ellenség ellen, mindazon-

által volt, hogy a magyarok és szerbek egymással szembe kerültek, ami azután tragikus következményekhez vezetett.

Miközben államaikat alapították, erősítették és védelmezték a középkortól a mai időkig, a magyarok és a szerbek között összefonódásokra került sor számos társadalmi síkon: a kultúrában, tudományban, oktatásban, művészetben...

Népeink és államaik között az első jelentősebb kapcsolatok a 13. században alakultak ki a Nemanjić-dinasztia uralkodói és a magyar hercegnők közötti házasságok révén. Az uralkodó családaink rokonságba lépéséhez vezető találkozások egymás mélyebb megismerését és az államok közötti szoros együttműködést eredményezték. Az oszmán veszedelem előretörésével a 14. században a szerbeknek és a magyaroknak jutott Európa és a kereszténység védőbástyáinak szerepe.

Az oszmán haderő fölénye és az akkor létrejövő nagyhatalom elleni hősi harcukkal közös elődeink államaikat, erődtéményeiket és városaikat védve kultúrájukat és civilizációjukat védelmezték.

Ennek ismeretében nem meglepő, hogy a belgrádi vár egyik legszebb helyén, ahonnan csodálatos a kilátás a Száva és a Duna torkolatára, emlékmű áll a magyarok tiszteletére, akik, élükön a dicső Hunyadi Jánossal, a szerbekkel vállvetve megvédték Belgrádot 1456-ban.

A szerb fejedelemség 15. századi összeomlása, néhány évvel később pedig a magyar királyság bukása több évszázadig tartó rabság és ugyanakkor a felszabadulásért vívott kitartó küzdelem kezdetét is jelentette.

Közös elődeink hősiességének sok példája ismert a 17–18. századi osztrák-török háborúk idejéből.

Történelmünket meghatározta a szerbek északi területekre történt két nagy vándorlása, elsőként 1690-ben III. Arsenije pátriárka vezetésével.

A nagy bécsi háború, amely a nevezetes karlócai békével zárult 1699-ben, a két nép őszinte hazafiasságát és szabadságvágyát tanúsítja.

A későbbiek során is, a 19. században Karadjordje vezér és Nagy Miloš (Obrenović) uralma idején elődeink kitarítottak egymás támogatása mellett abban, hogy újra létrehozzák saját független államaikat.

Szülővárosomban, Kragujevácon van egy színház, amely a szerb színpályázat megalapítójának, Joakim Vujićnak a nevét viseli, akinek jó barátja volt Balog István, a neves magyar dramaturg, rendező és színész. Balog színműve, a Cserni György a nagy szerb felkelést és Karadjordjét ünnepelte oly nyíltan, hogy az osztrák hatóságok betiltották az előadást. Joakim Vujić átadta barátjának, Balog Istvánnak a Karadjordjéről szóló szerb verseket, majd Vujić *Papagáj* című darabjában Balog volt a főszereplő. És ez mindössze két évszázaddal ezelőtt történt.

A több évszázados szoros kapcsolatokat, amelyek jórészt a megmaradásért és a felszabadulásért vívott keserves harcokban bontakoztak ki, kiemelkedő egyéniségek tevékenysége gazdagította, akik szélesebb európai viszonylatban tették jelentőssé és ismertté kultúránkat és művészetünket. A két nép közötti összefonódás egyedülálló példája és szimbóluma a kultúra terén Aleksandar Petrović, azaz ismertebb nevén Petófi Sándor személye, aki a világszabadságról költött verseket.

Számos tanult szerb tevékenykedett a mai Magyarország területén, gyümölcsöztette gazdag élettapasztalatát hazájában, és átadta a Szávától és Dunától északabbra levő, rangos iskolákban szerzett tudását.

A szerbek magyarországi és a magyarok szerbiai több évszázados jelenlétének bizonyítékai ma Szerbiában a kulturális hagyaték értékes részét képezik. A Budapest közeli Szentendre és a bácsi vár az azonos nevű településen csupán egy-egy példája a két egymáshoz közel álló nép közötti értékes összefonódásoknak.

Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim!

E térségek dinamikus, de bizonyos időszakokban tragikus történelme következtében megtörtént az is, hogy népeink és államaik egymással ellentétes oldalra kerültek.

Közös múltunk tragikus eseményei összefüggésben állnak az I. és a II. világháborús harcokkal, végzetes fejleményeikkel.

A két nemzetközivé szélesedett háborút akkori államaik ellenséges viszonya, a települések lerombolása, az ártatlan polgári lakosság meggyilkolása és a kulturális hagyaték megsemmisítése jellemezte.

A háborús évek tragikus eseményei történelmi figyelmeztetést jelentenek, amelyek ma is egyértelműen rámutatnak arra, hogy az életben béke és kölcsönös megértés szükséges.

Minden ártatlan áldozat, nemzetiségétől, nemétől vagy korától függetlenül, méltó arra, hogy megemlékezzünk róla és megmentsük a feledéstől. Minden virágszál honfitársaink vesztőhelyén, a megbékélés jegyében egymás felé nyújtott kezünk a közös jelenünk és jövőnk iránti civilizációs tudatunk és felelősségünk jele.

Ezért ne feledjük, hogy minden áldozatnak, de minden bűnösnek is van családi neve és keresztnéve.

A történetek, továbbá a jövőbeni zavartalan együttélés és együttműködés feltételeinek megteremtése iránti felelősségünk azt tükrözi, hogy ismereteink térségünk történelméről tárgyilagosságok.

A múlt nem változtatható meg, de tanulni lehet belőle. Annak felismerése, ami történt, a tragikus események okainak és következményeinek végiggondolása, az elkövetett bűncselekményekben az egyéni felelősség megállapítása – ez az a feladat, amely erre a korosztályra hárul.

Mindenekfelett alapvető emberi kötelesség, hogy emlékezzünk, ne feledjünk, és megbocsássunk egymásnak. Ezt őszintén tesszük, közösen és azonos odaadással.

Létrejöttek a feltételek, hogy múltunkat átengedjük a kritikus történelemkutatásnak, elsősorban a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia és a Magyar Tudományos Akadémia Vegyes Bizottságába tömörült szakértőknek. Tevékenységükhöz nyújtott közös támogatásunk a legjelentősebb hozzájárulást jelenti a barátság és jószomszédi viszony további építéséhez Magyarország és Szerbia között.

Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim!

Szerbia Köztársaság elkötelezett amellett, hogy jelenét és jövőjét a szabadság, egyenjogúság, emberi jogok és jószomszédi kapcsolatok elvének tiszteletére alapozza. Mint egy régi, múltja során többszörösen szenvedett európai nép tagjai tudatában vagyunk a felelősségnek, és teljes mértékben elkötelezettek vagyunk az iránt, hogy hozzájáruljunk az európai népek családja további fejlődéséhez.

Az európai országokkal és kivált a szomszédos országokkal való együttműködésben Szerbia a saját boldogulásának és az egész régió jövőbeni előrehaladásának zálogát látja.

Ezért Szerbia és Magyarország kölcsönös megbecsülésen és megértésen alapuló, szoros és baráti viszonya jelentős feltétele Európa e részében az államok zavartalan és kiegyensúlyozott fejlődésének.

Szerbia Köztársaság készen áll a szomszédaival való ilyen irányú tartós, közös cselekvésre, és az Ön látogatását országunkban, Elnök Úr, annak jelképeként is értelmezzük, hogy együttműködésünk még intenzívebb és eredményesebb új szakaszába lépünk.

Jövőjüket a múltbeli együttműködés és közös cselekvés számos példájára alapozva Magyarország és Szerbia polgárai felelősséggel tartoznak egymás iránt, de a többi európai nép és ország iránt is.

Emlékezzenek az utódok erre a mai eseményre, amelyet mindkét fél ártatlanul áldozatul esett elődeinek szentelünk, úgy, mint népeink őszinte megbékélésének szimbólumára és kölcsönös, őszinte törekvésünk zálogára, hogy szomszédokként még jobban hozzájáruljunk az egymáshoz való közeledéshez, megértéshez, együttműködéshez, barátságához.

Köszönöm.

